

Zastosowanie preparatów zawierających kwas migdałowy w pielęgnacji cery z trądzikiem pospolitym

Trądzik pospolity (*Acne vulgaris*) jest jedną z najczęstszych chorób skóry, która dotyka przede wszystkim osób młodych (w wieku 11- 30 lat) i coraz częściej dorosłych (głównie kobiety w wieku 30-40 lat). Problem ten dotyczy około 80% młodzieży, przy czym tylko około 25% najostrzejszych przypadków wymaga wizyty u dermatologa. Zmiany skórne występują w okolicach łojotokowych, tzn. głównie w obrębie klatki piersiowej (78%), twarzy (99%) oraz na skórze pleców (90%)^[1]. W przypadku trądziku ludzi dorosłych zmiany trądzikowe występują najczęściej w dolnej części twarzy (żuchwa, broda, szyja), przyjmując postać trwale utrzymujących się zmian zapalnych (grudki, krostki, guzki, nacieki, cysty).

Etiopatogeneza trądziku jest procesem złożonym i wieloaspektowym. Przyjmuje się, że głównymi czynnikami wywołującymi trądzikowe zmiany skórne są:

- wzrost aktywności gruczołów łojowych,
- nadmierne rogowacenie ujęć mieszków włosowych, co prowadzi do ich zaczopowania i powstawania mikrozaskórników,
- kolonizacja przewodów gruczołów łojowych przez *Propionibacterium acnes*,
- uruchomienie kaskady stanu zapalnego przez wzmożoną indukcję cytokin prozapalnych^[2].

Najnowsze doniesienia na temat etiopatogenezy trądziku dowodzą, że procesy zapalne poprzedzają nadmierne rogowacenie ujęć gruczołów łojowych (hiperkeratyzację)^[2]. Bardzo istotnym czynnikiem potęgującym trądzik pospolity jest stres^[3,4]. Zmiany trądzikowe obserwowane są z taką

samą częstotliwością u kobiet, jak i u mężczyzn. Z uwagi na lokalizację zmian skórnych oraz przewlekły charakter choroby stanowi ona poważny problem natury psychologicznej. Z myślą o potrzebach cery trądzikowej powstała cała gama dostępnych na rynku der-

mokosmetyków, które wspomagają walkę z trądzikiem oraz zapewniają odpowiednią pielęgnację cery problemowej. Kosmetyki przeznaczone do skóry trądzikowej najczęściej zawierają w swoim składzie siarkę mineralną, sole miedzi i cynku oraz α -hydroksykwas^[2]. Do leczenia wspoma-

Tabela 1. Kliniczna ocena nasilenia objawów trądziku przeprowadzona przez lekarza podczas 60-dniowego stosowania produktów, w grupach stosujących kremy zawierające 5% i 10% kwasu migdałowego

efekty	D0, %	D 60 (krem zaw. 5% kwasu migdałowego), %	D 60 (krem zaw. 10% kwasu migdałowego), %
stopień nasilenia trądziku	100	81	82
liczba grudek zapalnych		64	71
liczba krost		40	39
liczba zaskórników		77	81
nasilenie łojotoku		58	63

gającego w trądziku pospolitym stosuje się metody fototerapii, krioterapii, laseroterapii oraz peelingi chemiczne. Peelingi chemiczne mają szczególnie duże znaczenie w redukcji przebarwień potrądzikowych. W przypadku występowania blizn zaleca się łączenie peelingów chemicznych z np. laseroterapią. Peelingi znane były już w czasach starożytnych. W celu upiększenia i odmłodzenia cery Egipcjanki stosowały soki owocowe, kwaśne mleko czy mocznik. Składniki te często nakładano w postaci mieszanek z glinkami, pumeksem czy kryształami soli^[5]. W obecnych czasach metody te udoskonalono i rozwinięto. Najpowszechniej stosowanymi peelingami chemicznymi są kwasy owocowe. Większość z nich zaliczanych jest do α -hydroksykwasów (AHA). Nazwa grupy związków pochodzi od ich budowy: z jednym atomem węgla w pozycji α łączą się dwie grupy: hydroksylowa (-OH) i karboksylowa (-COOH). Powszechnie stosowane kwasy owocowe to: glikolowy, winowy, pirogonowy, cytrynowy, mlekowy, jabłkowy, migdałowy i salicyłowy^[5].

Kwas migdałowy

Kwas migdałowy ($C_6H_5CH(OH)COOH$) należy do AHA, a w naturze występuje w nasionach gorzkich migdałów (*Amygdalus Communis var Amara*). Ze względu na duże rozmiary cząsteczki kwasu migdałowego są znacznie wolniej absorbowane przez skórę, co zmniejsza ryzyko wystąpienia ewentualnych podrażnień. pKa (zdolność dysocjacji w roztworze) dla kwasu migdałowego ma wartość 3,4 (większa od pKa kwasu glikolowego). Kwasowość zmienia się wraz z temperaturą. Kwas migdałowy ma wysoki punkt topnienia, dobrze rozpuszcza się w alkoholu etylowym i izopropylowym, a tak-

Tabela 2. Wyniki badania subiektywnego po 60 dniach stosowania testowanych kremów

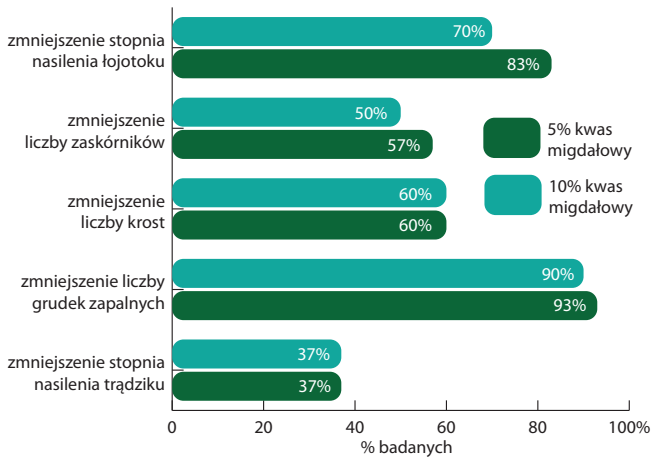
oceniane efekty	5% kwas migdałowy (% badanych)	10% kwas migdałowy (% badanych)
działanie złuszczące	52	61
regulowanie produkcji sebum (łój)	84	64
likwidowanie istniejących zmian trądzikowych	76	57
ograniczanie powstawania nowych zmian trądzikowych	76	46
nadawanie skórze gładkości	60	68
zmniejszanie widoczności porów	76	54

że częściowo w wodzie i tłuszczach. Charakterystyczną cechą kwasu migdałowego jest jego stopniowe działanie, co sprawia, że jest substancją bezpieczną. Peeling chemiczny kwasem migdałowym nie wywołuje uczucia dyskomfortu w postaci pieczenia czy zaczerwienienia skóry po aplikacji. Proces złuszczenia zachodzi stopniowo, w postaci drobnych łusek. Kwas migdałowy nie ma właściwości fototoksycznych, w związku z czym może być stosowany przez cały rok. Wykazuje właściwości keratolityczne, bakteriobójcze i regulujące pracę gruczołów łojowych, dzięki czemu wykorzystywany jest w leczeniu wspomagającym trądziku^[6].

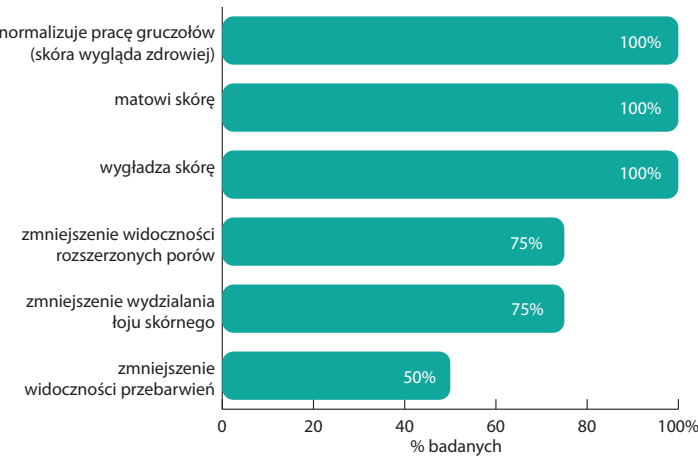
Zastosowanie kwasu migdałowego w dermokosmetykach do cery trądzikowej

Terapia kwasem migdałowym jest skuteczna we wspomaganiu leczenia wszystkich objawów trądziku, ze względu na jego właściwości złuszczące, bakteriobójcze i regulujące pracę gruczołów łojowych. W celu oceny bezpieczeństwa i skuteczności działania produktów kosmetycznych zawierających kwas migdałowy przeprowadzono badanie, w którym wzięło udział 60

osób z trądzikiem grudkowo-krostkowym (o stopniu nasilenia od niewielkiego do umiarkowanego). Badani regularnie stosowali kremy zawierające 5% i 10% kwas migdałowy (każdy z kremów był stosowany przez odrębną 30-osobową grupę). W czasie 60 dni w badaniu lekarskim badano stopień nasilenia zmian skórnych, posługując się skalą Hellgrena-Vincenta^[5] oceniającą rumień, liczbę zaskórników, grudek i krost. Wyniki badań, jakie uzyskano w grupie stosującej krem zawierający 5% i 10% kwasu migdałowego zestawiono w Tabeli 1^[7]. W trakcie dwumiesięcznej obserwacji w obu grupach badanych uzyskano poprawę w zakresie redukcji objawów trądziku oraz stopnia nasilenia trądziku ocenianego w skali Hellgrena-Vincenta. Należy zaznaczyć, że w zakresie redukcji zmian trądzikowych nieco wyższą skuteczność wykazywał krem zawierający 5% kwasu migdałowego. Odsetek ochotników, u których stwierdzono poprawę kliniczną po 60 dniach stosowania badanych wyrobów przedstawia Wykres 1^[7]. Uczestnicy badania dokonali ponadto subiektywnej oceny działania produktów (Tabela 2)^[7].

Wykres 1. Odsetek ochotników, u których stwierdzono poprawę kliniczną po 60 dniach testu

Wykres 2. Efekty widziane przez uczestników badania po czterech dniach od jednorazowego zabiegu na twarz

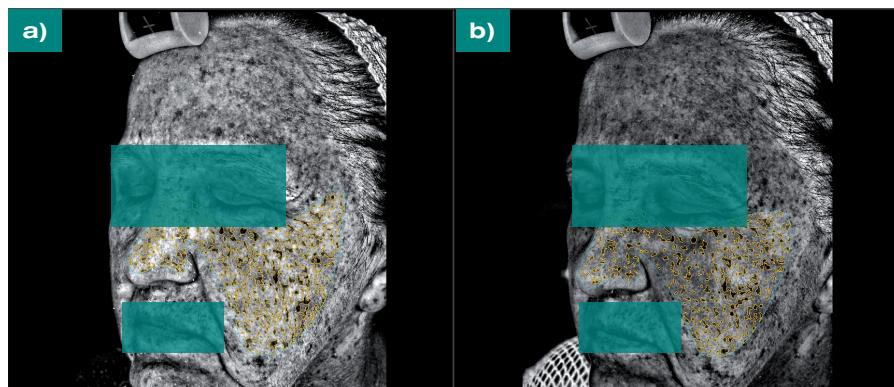
W grupie stosującej krem zawierający 5% kwasu migdałowego 76% pacjentów zauważyło ustąpienie istniejących zmian trądzikowych, ograniczanie powstawania nowych zmian oraz zmniejszenie widoczności ujęć mieszków włosowych, a 84% pacjentów - zmniejszenie wydzielania łoju. W grupie stosującej krem z 10% kwasu migdałowego 64% pacjentów stwierdziło zmniejszenie wydzielania łoju, 61% badanych potwierdziło działanie złuszczące produktu, a 68% pacjentów oceniło, że stosowanie produktu nadaje skórze gładkość. Ponad połowa badanych (odpowiednio 57% i 54%) stwierdziła ustąpienie istniejących zmian trądzikowych oraz zmniejszenie widoczności ujęć mieszków włosowych.

Produkty zawierające kwas migdałowy mogą powodować przejściowe reakcje typu: niewielki rumień, zaczerwienienie skóry oraz łagodne powierzchniowe złuszczenie naskórka. Jest to typowa reakcja skóry wrażliwej na działanie kwasu migdałowego. Dla osób z umiarkowanie nasilonym trądzikiem i cerą wrażliwą oraz dla delikatniejszego efektu złuszczenia właściwym wydaje się stosowanie kremu z 5% zawartością kwasu migdałowego. Natomiast krem z 10% kwasu migdałowego może być polecany dla pacjentów z cerą tłustą i mieszaną oraz bardziej nasilonymi zmianami trądzikowymi.

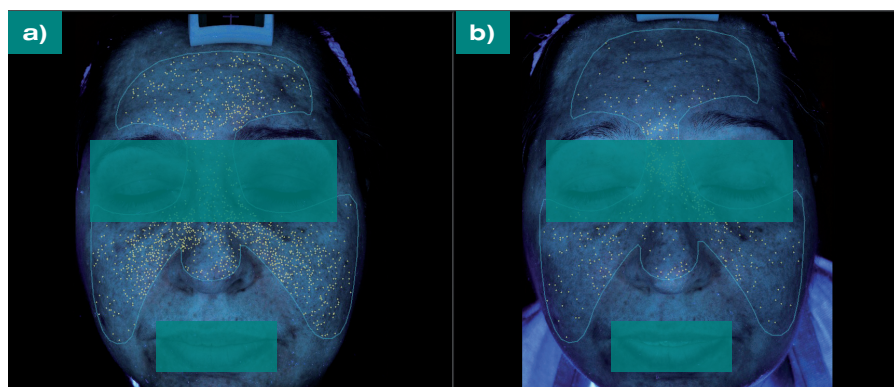
Produkty z zawartością kwasu migdałowego mogą być ponadto polecane do pielęgnacji skóry starzejącej się, odwodnionej, wrażliwej, z wyraźnymi bruzdami i zmarszczkami, ścieńczonym naskórkiem, wiotkiej, z obniżoną elastycznością, przebarwieniami, o zwiększonej wrażliwości na działanie czynników zewnętrznych.

Profesjonalne zabiegi na twarz z zastosowaniem kwasu migdałowego

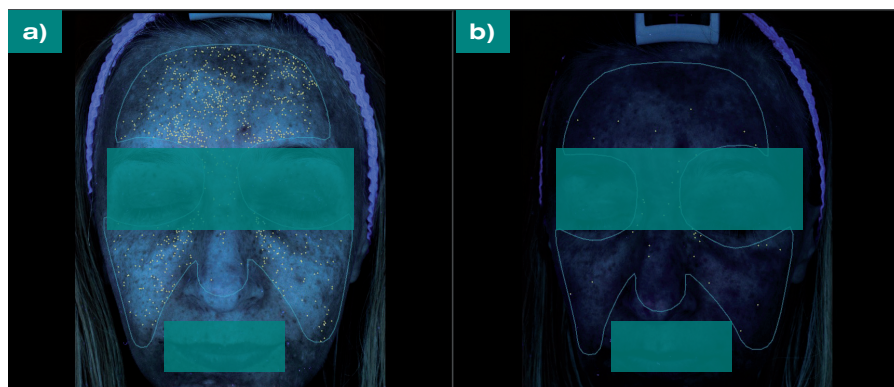
Kwas migdałowy jest szeroko stosowany w gabinetach kosmetycznych do profesjonalnych zabiegów na twarz i ciało. Jest wysoko ceniony w dermatologii i kosmetologii ze względu na sposób przenikania w głąb skóry, wielofunkcyjne działanie oraz delikatność stopniowego złuszczenia. Reakcje niepożądane po zastosowaniu peelingu z użyciem kwasu migdałowego najczęściej mają postać rumienia (dotyczą około 20% badanych) i są krótkotrwałe^[4]. Ze względu na niską wrażliwość na promieniowanie UV kwas migdałowy zyskał miano „peelingu letniego”; może być również stosowany u osób każdego fototypu bez ryzyka wystąpienia przebarwień. W praktyce klinicznej najczęściej stosuje się 50% kwas migdałowy. Niższe stężenia (2-10%) stosuje się w prepara-

Rysunek 1. Redukcja przebarwień posłonecznych po jednorazowym zabiegu na twarz (redukcja liczby przebarwień o 9% oraz ich intensywności o 30%); a) przebarwienie posłoneczne przed zabiegiem, b) przebarwienia po 4 dniach od pojedynczego zabiegu

Rysunek 2. Redukcja liczby porfiryń o 59% po pojedynczym zabiegu na twarz.; a) porfiryńy przed zabiegiem, b) porfiryńy 1 dzień po 1 zabiegu

Rysunek 3. Redukcja liczby porfiryń o 95% po serii 3 zabiegów z 20% kwasem migdałowym; a) porfiryńy przed serią zabiegów; b) porfiryńy po serii czterech zabiegów

tach przygotowujących do zabiegów lekarskich i kosmetycznych^[5]. Przeprowadzono badania pojedynczego oraz serii zabiegów na twarz z zastosowaniem 20% kwasu migdałowego, w którym wykazano redukcję przebarwień oraz spadek liczby porfiryń. Porfiryńy endogenne (wewnątrzkomórkowe) są produkowane przez bakterie *Propionibacterium acnes*.

W badaniu subiektywnym po jednokrotnym zabiegu na twarz 100% badanych potwierdziło wygładzenie oraz matowienie skóry przy jednoczesnej normalizacji pracy gruczołów łojowych (**Wykres 2**). Wyniki serii zabiegów na twarz z udziałem osób o cerze z przebarwieniami, stanami zapalnymi w dojrzałym wieku (36-58 lat) wykazały redukcję liczby porfiryń i zmniejszenie widoczności ujęć mieszków włosowych

(odpowiednio o 47% i 13%) oraz zmniejszenie przebarwień posłonecznych o 8%.

W subiektywnej ocenie dokonanej przez uczestników badania po pierwszym z serii zabiegów zdecydowana większość (75%) widziała poprawę gładkości skóry. Połowa badanych zwróciła uwagę na normalizację pracy gruczołów łojowych i pobudzenie procesów regeneracyjnych skóry. Po serii trzech zabiegów już wszyscy badani zauważyli wygładzenie skóry oraz normalizację wydzielania sebum przez gruczoły łojowe. Większość badanych (75%) potwierdziła także redukcję liczby zaskórników oraz wydzielanego sebum. Połowa badanych zauważyła natomiast zmniejszenie widoczności rozszerzonych porów i przebarwień.

Profesjonalne zabiegi na ciało z zastosowaniem kwasu migdałowego

Ze względu na lokalizację zmian trądzikowych w obrębie skóry pleców wskazane są zabiegi z użyciem kwasu migdałowego. Rezultatami jednorazowego zabiegu z zastosowaniem 20% kwasu migdałowego (ocena kosmetologa) jest wygładzenie skóry, zmniejszenie widoczności przebarwień po trądzikowych oraz normalizacja pracy gruczołów łojowych. Ponadto zaobserwowano zmniejszenie liczby zaskórników.

Podsumowanie

Kwas migdałowy ma silne właściwości keratolityczne, przeciwbakteryjne i regulujące pracę gruczołów łojowych, dzięki czemu wykorzystywany jest w leczeniu wspomagającym trądziku. Jednak terapia kwasem migdałowym daje bardzo dobre rezultaty również w przypadku leczenia zmian takich, jak posłoneczne starzenie się skóry czy zmarszczki siateczkowate. Ponadto priorytetowym wskazaniem są przebarwienia m.in. pozapalne, poplekowe, piegi oraz blizny po trądziku. Kwas migdałowy jest bezpieczny i łagodny w działaniu, w związku z czym może być stosowany przez cały rok.

Kurację warto rozpocząć od preparatu z 5% kwasem migdałowym, w celu stopniowego złuszczenia i oczyszczenia skóry, by później móc zastosować kurację preparatem z 10% kwasem migdałowym o silniejszym działaniu złuszczącym, redukującym liczbę i widoczność zmian trądzikowych. Okresowo, w celu odświeżenia cery warto poddać się jednorazowemu zabiegowi na twarz z 20% kwasem migdałowym. Najlepiej czas na poddanie się zabiegom z kwasami to wczesna jesień do wczesnej zimy (zanim nadejdą bardzo niskie temperatury) oraz wczesna wiosna (przy umiarkowanym nasłonecznieniu). W przypadku cery

trądzikowej bardzo ważna jest systematyczność. Warto poddać się serii zabiegów jesienią oraz dla podtrzymania uzyskanych efektów 1-2 zabiegi wczesną wiosną. Warto wówczas pamiętać o odpowiednio wysokiej ochronie przeciw promieniowaniu UV i stosowaniu niekamedogennych kremów SPF 50+.

Kwas migdałowy może być stosowany u osób z cerą wrażliwą bez ryzyka kłopotliwych następstw charakterystycznych dla peelingu chemicznego (silny rumień, pieczenie i intensywne złuszczenie naskórka). Zarówno zabiegi w gabinetach kosmetycznych, jak i domowa pielęgnacja preparatami zawierającymi kwas migdałowy zapewnią poprawę koloru skóry, jej rozjaśnienie i odświeżenie oraz normalizację pracy gruczołów łojowych. Działanie bakteriobójcze kwasu migdałowego daje efekty w postaci redukcji zmian trądzikowych, zarówno w obrębie skóry twarzy, jak i skóry ciała (plecy, dekolty).

BOŻENA TYSZCZUK
Centrum Naukowo-Badawcze
Dr Irena Eris

Literatura

1. Zalewska-Janowska A.: Adult acne – novel entity or the old disease re-discovered. *Dermatologia Estetyczna*, 2012, 14: 162-166.
2. Tazbir M., Pastuszka M., Kaszuba A., Kaszuba Andrzej, Vincent C., Eris I.: Ocena skuteczności i tolerancji preparatów kosmetycznych przeznaczonych do pielęgnacji skóry trądzikowej. *Dermatologia Estetyczna*, 2011, 3: 167-174.
3. Martini M.C.: Kosmetologia i farmakologia skóry. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2007 rok.
4. Garg A., Chren M.M., Sands L.P. et al.: Psychological stress perturbs epidermal permeability barrier homeostasis. Implications for the pathogenesis of stress-associated skin disorders. *Archives of Dermatology*, 2001, 137: 53-9.
5. Adamski Z., Kaszuba A.: *Dermatologia dla kosmetologów*. Uniwersytet Medyczny w Poznaniu, Poznań 2008 rok.
6. Oskarski G.V.: Kwas migdałowy – nowe narzędzie w medycynie estetycznej. *Medycyna Estetyczna i Przeciwwstarzeniowa*, 2004; 3, 4: 169-172.
7. Dębowska R.M., Kaszuba A., Michalak I., Dzwigałowska A., Cieścińska C., Jakiemiuk E., Zielińska J., Kaszuba A.: Evaluation of the efficacy and tolerability of mandelic acid-containing cosmetic formulations for acne skin care. *Przegląd Dermatologiczny*, 2015/4: 316-321.